

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์โครงสร้าง เนื้อหา อักษรวิธี การใช้ภาษาและสำนวนในมิลินทปัญหาลับล้านนา ผลการศึกษาพบว่า ฉบับมิลินทปัญหาลับล้านนาพบต้นฉบับแพร่กระจายตามจังหวัดต่าง ๆ ในเขตภาคเหนือจำนวนมาก ต้นฉบับที่พบในเขตภาคเหนือมีอายุตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ ๒๑ จนถึงพุทธศตวรรษที่ ๒๕ ต้นฉบับที่พบสามารถแบ่งได้ ๓ ประเภท คือ ฉบับภาษาบาลี ฉบับนิสสัย และฉบับโวหารซึ่งมีจำนวนมากที่สุด จากการศึกษา มิลินทปัญหาลับวัดไหล่หิน จังหวัดลำปางและฉบับวัดพระนอนขอนม่วง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เนื้อหาดอนต้นและตอนท้าย ตรงกับฉบับภาษาบาลี แต่ส่วนที่ต่าง คือ จำนวนและเนื้อหาของปัญหา ฉบับล้านนาพบปัญหาเพียง ๓๘ ข้อ โดยชื่อปัญหาของล้านนานั้น พบว่านิยมสร้างศัพท์โดยนำสิ่งที่นำมาอุปมาและเนื้อเรื่องในเรื่องมาตั้งเป็นชื่อปัญหา และการตัดชื่อปัญหาที่ยาวให้สั้นลง เนื้อหาที่พบในมิลินทปัญหาลับล้านนาเป็นเรื่อง และหลักธรรมพื้นฐานในพระพุทธศาสนา ได้แก่เรื่องพระพุทธเจ้า เรื่องบุญบาป เรื่องโลก สังสารวัฏฏ์ ผู้เรียบเรียงมิลินทปัญหาลับล้านนามีการขยายความเพื่อให้เข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้นเพื่อให้เหมาะกับการใช้แสดงธรรมเทศนา

สำหรับอักษรวิธีที่ปรากฏนั้นพบว่า การเขียนมักใช้พยัญชนะต้น และพยัญชนะสะกดไม่สม่ำเสมอ มีการซ้อนอักษรแบบภาษาบาลี ทั้งนี้เพื่อให้ตรงตามเสียงพูด ส่วนการใช้ภาษานั้น พบว่ามีการใช้ภาษาที่สามารถเข้าใจง่าย ไม่ซับซ้อน นอกจากนี้ยังปรากฏภาษาไทยแทรกอยู่บ้าง ส่วนการใช้คำอุปมานั้น นอกจากจะมีการเพิ่มคำอุปมาที่เปรียบกับสิ่งที่เป็นรูปธรรม และอยู่ใกล้ตัวแล้ว ยังมีการนำเรื่องราวของบุคคลสำคัญมาประกอบการอธิบายความอีกด้วย

The thesis aims to analyze the literary structure, content, orthography, language usage, and expressions in the Lanna version of Milindapañhā. It is found that Milindapañhā manuscripts are widely spread in Northern provinces. These manuscripts are dated from 21st – 25th B.E. They can be classified into 3 types, namely, Pali, Nissaya (Pali translation), and Elaborated versions. The last one is found most. After the study of the manuscripts of Wat Lai Hin, Lampang province, and of Wat Pra Non Khon Muang, Chiang Mai, it is found that the beginning and the end of the manuscripts are similar to the Pali version. The differences are numbers and contents of the problems. There are only 38 problems in the Lanna version. It is also found that names of the Lanna problems are new coins related to their metaphor and content, and long problem definitions or names are shortened. The content of the Lanna version of Milindapañhā is concerned with fundamental Buddhist principles, stories of the Lord Buddha, merit and karma, and cycles of life. The compilers of the Lanna version of Milindapañhā have elaborately written the manuscripts to make it clear and easy to understand, thus become suitable for preaching.

Concerning the orthography, the usage of initial and final consonants is not consistent, and it keeps double final consonant following the Pali orthography. It is found that there are some Thai words in the versions. In answering problems, simile and metaphor are used with elaboration by comparing to concrete and familiar examples for better understanding.